

УДК 003. 658.1

ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ

Вацьковські Казімеж Станіславович,

д. е .н., професор, зав. кафедрой інформатичних систем

Варшавського технологічного університету «Варшавська політехніка»

(м. Варшава, Польща),

e-mail: k.wackowski@wip.pw.edu.pl

Гордієнко Лариса Юріївна,

к. е .н., доцент, доцент кафедри державного управління, публічного
адміністрування та регіональної економіки Харківського національного

економічного університету імені Семена Кузнеця

(м. Харків, Україна),

e-mail: gordienkolarisa@ukr.net

Істотним фактором зростання конкурентоспроможності національної економіки Польщі, яка стала членом Європейського Союзу в 2004 році, є державна підтримка інновацій, яка, в свою чергу, забезпечується відповідною державною інноваційною політикою.

Визначення державної інноваційної політики, яке надано на державному порталі інновації Польщі [1], трактує її як сукупність елементів наукової політики та технологічної політики. Її мета – підтримувати інноваційність економіки, тобто сприяти впровадженню нових продуктів, послуг, технологічних процесів та методів управління. Основна сфера її впливу – це підприємства, особливо малі, які несуть ризик здійсненні інновацій, якщо вони зазнають невдачі. Це досягається шляхом створення середовища, що сприяє інноваціям, підтримці інноваційної культури компаній та розвитку послуг для інновацій.

Інноваційна політика у високорозвинених країнах пройшла чітку еволюцію протягом останніх 30 років. Це стосується цілей та пріоритетів

політики, що реалізується, використовуваних інструментів, ролі держави, масштабів та зв'язків з іншими галузями економіки та зміною її орієнтації.

Сучасна інноваційна політика визначена в [1] як:

політика підтримки інновацій та поширення технологій;

політика, яка розглядає інновації як мережевий процес, у якому беруть участь багато взаємозалежних суб'єктів. Він орієнтований на покращення спроможності компаній адаптувати не одну, а багато різних технологій за допомогою таких інструментів, як технічна та дослідницька підтримка, інформаційні програми та розширення бізнес-послуг;

політика «м'якої» підтримки користувачів технологій, яка включає підтримку консультаційних, навчальних, інформаційних послуг й послуг типу просування, перетоків людей між компаніями та різними установами, що співпрацюють з ними, тощо. Важливу роль при цьому відіграють інституції-посередники в сфері інновацій;

політика, в якій держава виступає в якості координатора і посередника, який створює інституційні рамки для саморегулювання впровадження й поширення інновацій;

є в більшому ступені горизонтальною політикою, ніж галузевою, замість попереднього домінуючого підходу, орієнтованого на галузеві питання (наприклад, проблемні сектори, технічна інфраструктура, сфера науки та технології) та підтримку фірм та установ, що беруть участь в інноваційному процесі. Важливим завданням стало придбання суспільного визнання в науці та техніці;

є у більшості високорозвинених країн доменом регіональної політики. Це пов'язано з тим, що інноваційні структури в першу чергу мають регіональний характер. Тому на цьому рівні виникають найбільш відповідні умови та фактори для створення клімату для підприємництва та інновацій;

це в основному політика, спрямована на малий бізнес, хоча більші суб'єкти господарювання можуть також скористатися перевагами цієї політики.

Державна підтримка малого бізнесу в галузі інновацій виправдовується необхідністю компенсувати ринкові, системні та управлінські недоліки.

Сучасна державна інноваційна політика стає невід'ємною частиною середовища (мережі) партнерів малого бізнесу в галузі інновацій. Її роль - відповідно до очікувань малих компаній – надати допомогу при формуванні здатності поглинання та здійснювати інновації фірмами та полегшити доступ фірмам до зовнішніх послуг відносно інновацій. Іншими словами, метою інноваційної політики є зниження порогу труднощів у здійсненні та впровадженні інновацій, зменшення ступеня ризику та невизначеності та допомога у створенні оптимального вибору для підприємств, які впроваджують інновації. Акцент робиться також на середовищі, в якому працюють інноваційні фірми, яке є важливим джерелом технічної інформації та ресурсів, необхідних для інновацій [2].

На сьогодні в Польщі є більше 190 нормативних актів, в яких відображені питання, що зачіпають в тій чи іншій мірі розвиток інновацій і конкурентоспроможність. Тому предметом інтенсивних досліджень і інтересу з боку держави з точки зору формування політики розвитку відповідно до Лісабонської Стратегії, прийнятої в 2000 р., є посилення конкурентоспроможності польської економіки за допомогою розвитку інновацій.

Після вступу Польщі до ЄС інноваційна політика стала невід'ємною частиною всіх стратегічних документів розвитку Польщі, зокрема таких, як: «Національний план розвитку 2007-2013» [3] і операційні програми, що забезпечують досягнення прийнятих в цьому документі стратегічних цілей: «Інновації - інвестиції - відкрита економіка 2007- 2013» [4] і «Наука, сучасні технології та інформаційне суспільство, 2007-2013» [5].

У 2006 р був ініційований новий етап програмування соціально-економічного розвитку Польщі, позначений в «Стратегії розвитку країни 2007–2015» [6]. У цьому документі сформульовано інноваційна політика Польщі, яка отримала свій розвиток в прийнятому урядом Польщі акті «Напрями

підвищення інноваційності економіки на 2007–2013» [7], що передбачає перетворення економіки в економіку, засновану на знаннях. Як механізми впровадження в практику стратегічних положень і цілей підвищення інноваційності економіки запропонована система операційних програм [8], серед яких можна виділити такі:

операційна програма інтелектуального розвитку 2014-2020;

операційна програма «Цифрова Польща 2014-2020»;

операційна програма «Східна Польща»;

операційна програма «Знання Освіта Розвиток 2014-2020».

У січні 2008 року був представлений Стратегічний план Міністерства економіки, розроблений на основі «Стратегії розвитку країни 2007–2015», в якому на основі стратегічних програм Європейської Комісії «Стратегічні цілі на 2005-2009 роки. Європа 2010: партнерство для поновлення Європи. Процвітання, солідарність і безпека» [9] визнана підтримка інноваційності та конкурентоспроможності польської економіки.

Черговою стратегією, що відображає зміни в науковій, науково-технічній та інноваційній політиці, є Стратегія розвитку науки в Польщі до 2015 р. [10], в якій передбачено збільшення видатків на науку та визначено позабюджетні механізми фінансової підтримки науково-дослідницької діяльності.

На сучасному етапі інноваційна політика Польщі визначається такими документами, як: «Операційна програма інтелектуального розвитку Польщі, 2014 - 2020» [11], «Стратегія розвитку Польщі 2020» [12], модель «Польща 2050» [13] та іншими документами, в яких відображаються її трансформаційні зміни в залежності від ситуації, що складається.

У вересні 2016 року Міністерством розвитку Польщі була представлена «Стратегія відповідального розвитку» [14], якою передбачена підтримка фірм, їх продуктивності і закордонної експансії, а також рівномірний розвиток усієї країни за рахунок зростання інновацій і збільшення витрат на інновації. Передбачається тіснішу співпрацю бізнесу і науки. З цією метою створюється

Польський Фонд Розвитку. В результаті реалізації Стратегії передбачається збільшення витрат на сферу досліджень і розвитку на рівні 2% ВВП.

Радою Міністрів Польщі 14 лютого 2017 року була прийнята Стратегія відповідального розвитку до 2020 року (з перспективами до 2030 року) – СВР [15], яка є актуалізацією середньострокової стратегії розвитку Польщі (до 2020 р.). СВР включає рекомендації щодо державної політики. Вона також є основою для змін у системі управління розвитком, включаючи базові стратегічні документи (стратегії, політики, програми). В даний час ведеться робота з підготовки нових інтегрованих стратегій розвитку, які будуть служити для досягнення поставлених цілей та деталізації окремих положень СВР.

Стратегія визначає основні умови, цілі та напрями розвитку країни в соціальному, економічному, регіональному та просторовому вимірах у перспективі 2020-2030 років. СВР представляє нову модель розвитку – відповідальний розвиток та соціально й територіально збалансований розвиток.

Стратегія базується на індивідуальному територіальному потенціалі, інвестиціях, інноваціях, розвитку, експорті та високо перероблених продуктах. Нова модель розвитку передбачає відхід від поточної підтримки всіх секторів / галузей до підтримки стратегічних галузей, які можуть стати двигунами польської економіки. Її фундаментальною проблемою є відновлення економічної моделі, щоб вона служила всьому суспільству.

Метою СВР є зміна структури економіки, щоб зробити її більш інноваційною, ефективно використовувати ресурси фізичного та людського капіталу. Варто підкреслити прагнення збільшити відповідальність державних інституцій за формування економічних, соціальних та територіальних процесів.

Стратегія буде реалізована на основі проектного підходу. Очікуваним результатом впровадження СВР буде збільшення багатства поляків та зменшення кількості людей, що знаходяться під загрозою злиденності та соціальної ізоляції. З точки зору всієї економіки найважливішими довгостроковими наслідками є, перш за все, зміна структури ВВП Польщі

внаслідок збільшення ролі інновацій у її створенні, що має сприяти швидшому зближенню доходів поляків до середнього рівня ЄС.

В СВР підкреслено, що найбільшу цінність щодо розвою створюють інновації та сучасні технології. Тому державна інноваційна політика Польщі має бути скерована на створення умови для творчого та практичного використання творчості польських вчених, винахідників й ентузіастів та перекласти їх результати на продукти та послуги задля того, щоб польська економіка змогла ефективно конкурувати на європейському та світовому ринках.

Одним із завдань державної інноваційної політики Польщі є більш краща комерціалізація польських ідей, перетворення їх на польські продукти, вироблені польськими компаніями. Таким чином, передбачається конкурувати в найбільш прибуткових областях економіки, що базується на знаннях, а не лише на витратах на оплату праці. Це стане можливим завдяки всебічній співпраці підприємців з науковою спільнотою, тобто університетами, науково-дослідними інститутами, лабораторіями. Наукова і дидактична база була значно модернізована, тому сучасна державна інноваційна політика скерована на використання цього потенціалу для живлення економіки польськими новинками.

Державна інноваційна політика Польщі скерована на побудову постійного міста між світом науки та підприємництвом. Тому будуть створені та розвинуті інституції, які мають допомагати налагодити співпрацю та сприяти створенню продуктивних відносин між цими світами як у формі технологічних парків, так і в інших інституціях (наприклад, фондів насіння), що створюють дружнє середовище для науки та бізнесу.

Державною інноваційною політикою Польщі передбачається розвиток інноваційних фірм, які мають забезпечити польським підприємцям умов збільшення масштабу діяльності в такий спосіб, щоб малі підприємства могли б стати середніми, а середні – великими, а великі досягали би здатності до світової конкуренції.

За Global Innovation Index 2017 [16], серед 127 економік світу Польща зайняла 38, а Україна - 50 місце. Інноваційний рейтинг базувався на багатьох критеріях, серед яких: кількість зареєстрованих патентів, витрати на науку і освіту, рівень вищих навчальних закладів, умови, створені для винахідників і стартапів.

Таким образом, анализ реалізації державної інноваційної політики в Польщі свідчить про увагу держави до інновацій з метою підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки як на європейському, так і світовому ринку.

Список литературы

1. Polityka innowacyjna [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : www.pi.gov.pl/Polityka/chapter_95870.asp.
2. Stawasz E. Polityka innowacyjna / E. Stawasz // Innowacje I transfer technologii. Słownik pojęć, pod red. K. B. Matusiaka. – W-wa: PARP, 2011. – S. 198–199.
3. Narodowy Plan Rozwoj 2007–2013 [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl>
4. Program Operacyjny «Innowacje – inwestycje – otwarta gospodarka, 2007–2013» [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl>
5. Program Operacyjny «Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne, 2007–2013» [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl>
6. Strategia Rozwoj Kraju 2007–2015» [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl>
7. Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013» [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl>
8. Polska. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl/>

9. Strategic Objectives 2005–2009: Europe 2010: A Partnership for European Renewal – Prosperity, Solidarity and Security. Commission of the European Communities; Brussels, 26.01.2005. [Electronic resource]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/commission/>

10. Strategia Rozwoju Nauki w Polsce do 2015 roku [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : www.nauka.gov.pl/

11. Вацьковски К. С. Операционная программа интеллектуального развития Польши, 2014 – 2020 / К. С. Вацьковски, Л. Ю. Гордиенко // Державне управління інноваціями: проблеми, технології, перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Донецьк, 13–14 лютого 2014 р.). – Донецьк: ДонНТУ, 2014. – С. 13–14.

12. Вацьковски К. С. Стратегия развития Польши 2020 / К. С. Вацьковски, Л. Ю. Гордиенко // Державне управління та державна служба : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 16 жовтня 2014 року. – Харків : ТОВ «Константа», 2014. – С. 33 – 37.

13. Gordiienko L. THE MAIN COMPONENTS OF THE EXTERNAL ENVIRONMENT THAT HAVE BEEN TAKEN INTO CONSIDERATION IN DEVELOPING THE MODEL OF POLAND 2050 / L. Gordiienko, K. Wackowski // Державне управління та державна служба : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків 21 жовтня 2015 року. – Харків: ТОВ «Константа», 2015. – С. 54 – 59.

14. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl/strony/strategia-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju/>

15. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywa do 2030 r. [Zasób elektroniczny]. – Tryb dostępu : <https://www.mr.gov.pl/strony/strategia-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju/info>.

16. Global Innovation Index 2017 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>